

5. Usługi bankowe

NA TEJ LEKCJI:

- poznasz rodzaje usług bankowych,
- poznasz rodzaje kredytów,
- zapoznasz się z zasadami bezpiecznego korzystania z bankowości elektronicznej.

Zadania banków
spółdzielczych
i komercyjnych

Obecnie podstawowym zadaniem banków komercyjnych i spółdzielczych oraz spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych (SKOK) jest szeroko pojęte pośrednictwo finansowe polegające głównie na przyjmowaniu i przechowywaniu lokat, udzielaniu pożyczek i kredytów oraz prowadzeniu rachunków osób fizycznych i osób prawnych.

Usługi bankowe dla ludności

Najważniejsze usługi bankowe świadczone ludności to:

- **konta osobiste** – prowadzone najczęściej w formie rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowego (tzw. ROR), na które wpływają wszystkie dochody osób i z których najczęściej są robione bieżące opłaty, na przykład za czynsz, energię elektryczną, telefon i inne; posiadanie konta osobistego pozwala zaoszczędzić czas i zapewnić bezpieczeństwo pieniądзом;
 - **konta oszczędnościowe** – prowadzone w formie rachunku, na którym są gromadzone oszczędności; można z nich korzystać w dowolnym czasie, jednak za większą liczbę wypłat w ciągu jednego miesiąca bank najczęściej pobiera opłaty; oprocentowanie tych kont jest zazwyczaj niższe od lokat terminowych;
 - **kredyty** – na rachunku osobistym (debet), konsumpcyjny, hipoteczny, konsolidacyjny;
 - **lokaty terminowe** – umowy z bankiem zawierane na określony czas (miesiąc, rok); w zamian za korzystanie z powierzonych mu pieniędzy bank zobowiązuje się wypłacić kapitał wraz z odsetkami po upływie okresu umowy;
 - **lokaty rentierskie** – umowy długoterminowe; bank wypłaca odsetki od wkładu w regularnych odstępach czasu, na przykład co miesiąc lub co kwartał.
- O dochodzie z lokaty decyduje jej wielkość, czas, na jaki została założona, oprocentowanie liczone w stosunku rocznym, a także okres kapitalizacji odsetek, czyli czas, po którym odsetki są wypłacane bądź dopisywane do kapitału. Im krótszy okres kapitalizacji, tym wcześniej można o te odsetki powiększyć kapitał, co w przyszłości zwiększy dochód z lokaty

Oprocentowanie
i okres kapitalizacji
odsetek

Dla osoby oszczędzającej ważna jest **stopa zwrotu**, czyli stosunek wysokości dochodu do wysokości zaangażowanego kapitału wyrażony w procentach. Umożliwia to porównanie zyskowności różnych form oszczędzania.

Zasady bezpiecznego korzystania z bankowości elektronicznej

Obecnie korzystanie z usług bankowych odbywa się głównie za pośrednictwem kanałów elektronicznych. Wiąże się to koniecznością zachowanie określonych zasad bezpieczeństwa.

Zasady
bezpieczeństwa

Zasady bezpieczeństwa:

1. Nigdy nikomu nie podawaj danych do logowania (login, hasło) do bankowości elektronicznej, zwłaszcza za pośrednictwem maila, telefonu czy listu. Są to dane poufne klienta i bank nigdy o takie dane nie prosi.
2. Nie loguj się do swojej bankowości internetowej przez linki wysłane mailem, a wyłącznie przez adres strony WWW podany przez bank. To pozwala ustrec się przed zalogowaniem się na fałszywej stronie, tudzież podobnej do strony naszego banku, a tym samym przed ujawnieniem poufnych danych.
3. Używaj długich i trudnych do odgadnięcia haseł. Staraj się je zapamiętać i przechowywać w bezpiecznym miejscu – oddzielnie login, a oddzielnie hasło.
4. Unikaj logowania do swojego konta bankowego za pośrednictwem publicznych sieci internetowych dostępnych na dworcach, lotniskach czy restauracjach.
5. Korzystaj ze sprawdzonego oprogramowanie antywirusowego oraz aktualizuj system i przeglądarkę internetową, z której korzystasz.
6. Zawsze stosuj się do procedur własnego banku oraz informacji i ostrzeżeń, które są zamieszczane na jego stronie WWW.

W przypadku korzystania z aplikacji mobilnych należy:

- instalować je jedynie za pośrednictwem oficjalnych stron banku,
- na bieżąco instalować aktualizacje aplikacji,
- niezwłocznie zgłaszać bankowi utratę telefonu komórkowego,
- zachować szczególną dyskrekcję w trakcie logowania w miejscach publicznych, które mogą być monitorowane przez kamery, tak aby unikać ujawnienia poufnych danych.

Wypłacanie gotówki z bankomatu za pomocą karty to powszechna metoda podejmowania pieniędzy z konta osobistego. Każda karta kredytowa czy płatnicza jest zabezpieczona poufny numerem PIN (ang. *Personal Identification Number*), znanym tylko właścicielowi karty. Nie wolno nosić ze sobą zapisanego PIN-u wraz z kartą, gdyż zmniejsza to bezpieczeństwo pieniędzy na koncie w wypadku jej utraty. Niektóre bankomaty w Polsce mają funkcję depozytową. Pozwala ona na wpłacanie gotówki na własne konto za pośrednictwem bankomatu.

Przykłady dochodów z lokat

Wzrost	Lokata w wysokości 1 000 zł na okres 12 miesięcy	Lokata w wysokości 1 000 zł na okres 24 miesięcy
50 zł	Oprocentowanie nominalne 5%	Oprocentowanie nominalne 5%
50 zł	Wysokość odsetek na stopa procentowa w %	Wysokość odsetek na stopa procentowa w %
50 zł	5,00%	5,00%
50 zł	5,06%	5,06%
50 zł	5,09%	5,09%
51 zł	5,12%	5,12%
	Lokata wraz z odsetkami po opodatkowaniu 19% podatkami od zysków kapitałowych*	Lokata wraz z odsetkami po opodatkowaniu 19% podatkami od zysków kapitałowych*
	1 040 zł	1 082 zł 50 gr
	1 040 zł 63 gr	1 083 zł 81 gr
	1 040 zł 95 gr	1 084 zł 49 gr
	1 041 zł 16 gr	1 084 zł 94 gr

* Uwaga: przy obliczaniu tej kwoty zaakrągla się należny podatek i odsetki do piątych części grosza.

Z przykładu wynika, że oprócz wysokości oprocentowania i długości trwania lokaty na stopę zwrotu wpływa również okres kapitalizacji odsetek. Ważne jest, aby przy porównywaniu lokat w różnych bankach nie brać pod uwagę samej wysokości oprocentowania, lecz tak zwaną **efektywną stopę procentową**. Informuje ona o rzeczywistej sumie odsetek uzyskanych w ciągu roku z danej lokaty. Banki mają obowiązek podania takiej informacji w swoich ofertach. Należy również pamiętać, że dochody z inwestycji kapitałowych są opodatkowane, czyli obliczona kwota odsetek będzie pomniejszona o należny podatek, który w naszym imieniu do urzędu skarbowego odprowadzi bank naliczający odsetki.

Definicja

Realna stopa procentowa to stopa procentowa pomniejszona o stopę inflacji.

O rzeczywistych dochodach z inwestycji decyduje również stopa inflacji, gdyż nawet wysokie oprocentowanie przy wysokiej inflacji może okazać się mało opłacalne. Na przykład, jeżeli stopa inflacji jest wyższa niż efektywna stopa procentowa lokaty bankowej, to po upływie okresu lokaty okaże się, że za otrzymany kapitał wraz z odsetkami możesz kupić mniej niż przed jej założeniem. Oznacza to, że ceny dóbr rosy szybciej niż odsetki w banku.

W 2019 roku podatek od zysków kapitałowych (potocznie nazywany podatkiem Belki od nazwiska byłego prezesa NBP) wynosił 19% od kwoty naliczonych odsetek, czyli od zysku, jaki przyniosła lokata.

Rodzaje kredytów

Swoim klientom banki oferują możliwość zaciągnięcia różnych kredytów. Najpopularniejsze z nich to:

- **kredyt na rachunku osobistym** (koncie osobistym) – bank umożliwia wypłatę większej ilości środków, niż wynosi aktualny stan konta, czyli daje możliwość tak zwanego debetu; jego wysokość zależy od wiarygodności klienta, między innymi od jego dochodów, ale oprocentowanie jest z reguły wyższe niż w przypadku innych pożyczek i kredytów;
- **kredyt konsumpcyjny** – jest udzielany na określone potrzeby, a jego spłata jest indywidualnie ustalana z bankiem; zabezpieczenie kredytu stanowią najczęściej dochody kredytobiorcy lub poręczenia innych osób, a jego wysokość zależy od zdolności kredytowej;
- **kredyt hipoteczny** – długoterminowy kredyt zaciągany w celu finansowania budownictwa mieszkaniowego lub nabycia domu czy mieszkania; zabezpieczeniem tego kredytu poza dochodami kredytobiorcy staje się najczęściej nieruchomości, na której sfinansowanie został zaciągnięty; oprocentowanie tego typu kredytów jest z reguły znacznie niższe w porównaniu z innymi rodzajami pożyczek i kredytów;
- **kredyt konsolidacyjny** – pozwala na spłacanie wielu już wcześniej zaciągniętych kredytów i zamianie ich na jeden; jego zaletą jest zamiana wielu zobowiązań na jedno oraz z reguły dłuższy okres spłaty; zazwyczaj taka zamiana jest opłacalna dla kredytobiorcy, gdy zabezpieczeniem jest jakaś nieruchomości, a wcześniej zaciągnięte kredyty były wysoko oprocentowane. Przed podjęciem decyzji o zaciągnięciu kredytu należy uwzględnić:

- kwotę kredytu;
- oprocentowanie kredytu w skali roku;
- aktualny kurs waluty, w jakiej będzie zaciągany kredyt;
- okres, na jaki będzie zaciągany kredyt, czyli czas, w ciągu którego należy go spłacić w całości;
- częstotliwość spłat rat – najczęściej są to raty równe lub malejące;
- rodzaj rat – najczęściej są to raty równe lub malejące.

Wybór rat równych oznacza, że od początku do końca spłaty kredytu kolejne raty mają taką samą wartość. Raty malejące zmniejszają się wraz ze zmniejszaniem się długu pozostałego do spłacenia. W takiej sytuacji największe obciążenie z tytułu obsługi kredytu jest na początku, gdyż od pierwszej raty spłacamy całe odsetki i część kapitału. W miarę zmniejszania się kapitału maleją miesięczne odsetki, stąd kolejne raty są coraz niższe.

RATY MALEJĄCE				
Lp.	Pozostato do spłaty	Wysokość raty	Rata kapitałowa	Odsetki
1.	1 000,00 zł	341,67 zł	333,33 zł	8,33 zł
2.	666,67 zł	338,89 zł	333,33 zł	5,56 zł
3.	333,33 zł	336,11 zł	333,33 zł	2,78 zł
	Razem	1 016,67 zł	1 000,00 zł	16,67 zł

RATY RÓWNE				
Lp.	Pozostato do spłaty	Wysokość raty	Rata kapitałowa	Odsetki
1.	1 000,00 zł	338,90 zł	330,57 zł	8,33 zł
2.	669,43 zł	338,90 zł	333,33 zł	5,58 zł
3.	336,10 zł	338,90 zł	336,10 zł	2,80 zł
	Razem	1 016,71 zł	1 000,00 zł	16,67 zł

Przy krótkim okresie spłaty i niewielkich kwotach wybór rodzaju rat nie ma większego wpływu na wysokość odsetek, jakie należy zapłacić bankowi. Jednak jeżeli zaciąga się kredyt hipoteczny w złotówkach w wysokości 100 000 zł na 20 lat, oprocentowany na przykład na 6%, to przy ratach równych łączna wysokość odsetek wyniesie aż 71 943 zł 45 gr, a całkowita suma, jaką trzeba będzie oddać bankowi, to razem 171 943 zł 45 gr. Natomiast przy ratach malejących łączna wysokość odsetek wyniesie 60 250 zł, czyli bankowi trzeba będzie zapłacić sumę 160 250 zł. W takim przypadku spłata kredytu przy ratach malejących pozwoli przez 20 lat zaoszczędzić łącznie 11 693 zł 45 gr. Wadą tego rozwiązania jest to, że w początkowym okresie miesięczne raty będą wyższe niż przy ratach równych, czyli miesięczne obciążenie budżetu domowego będzie wtedy większe.

Definicja

Pożyczka jest to udzielenie przez osobę fizyczną lub instytucję określoną kwoty pieniędzy do dowolnej dyspozycji pożyczkobiorcy (pożyczkodawca nie może kontrolować sposobu ich wykorzystania).

Definicja

Kredyt jest udzielany na ściśle określony cel i musi zostać zgodnie z tym celem spłacony. Jeśli kredytobiorca wykorzystuje go niezgodnie z zadeklarowanym przeznaczeniem, to kredytodawca może zażądać jego natychmiastowego zwrotu.

Koszty kredytu to nie tylko same naliczone odsetki. Banki często pobierają opłaty za rozpatrywanie wniosków kredytowych oraz prowizję od udzielonego kredytu uzależnioną od jego rodzaju i kwoty, którą chcemy pożyczyc. Wysokość tych opłat oraz oprocentowanie jest różne w poszczególnych bankach. Dlatego przed podjęciem decyzji o zaciągnięciu kredytu warto dokładnie zapoznać się z ofertą wielu banków i wybrać tę najbardziej korzystną. Najlepszym narzędziem do dokonania porównania jest rzeczywista roczna stopa oprocentowania (RRSO), ponieważ pozwala ona na obiektywną ocenę całkowitych kosztów kredytu.

Definicja

Rzeczywista roczna stopa oprocentowania (RRSO) to całkowity koszt kredytu ponoszony przez kredytobiorcę wraz z odsetkami, prowizjami, opłatami oraz kosztami obowiązkowego ubezpieczenia kredytu. Sposób jej obliczania określa ustawa o kredycie konsumenckim. Wszystkie podmioty udzielające kredytów i pożyczek są zobowiązane do podawania wartości RRSO w materiałach informacyjnych i reklamowych.

Przyszły kredytobiorca ma prawo do otrzymania projektu umowy od banku. Projekt powinien zawierać wszystkie warunki, na jakich bank udziela kredytu. Należy dokładnie się z nimi zapoznać, a w szczególności zwrócić uwagę na:

- zasady i termin spłaty kredytu,
- sposób zabezpieczenia spłaty kredytu,
- to, czy uruchomienie kredytu zobowiązuje do korzystania innych produktów bankowych, takich jak konto osobiste czy karta kredytowa, za które bank pobiera dodatkowe opłaty,
- warunki ubezpieczenia kredytu, jeżeli są one obowiązkowe przy danym kredycie,
- opłaty za wcześniejszą spłatę; bank może zawrzeć w umowie informację o prowizji za spłatę kredytu przed terminem.

Warto również wiedzieć o tym, że kredytobiorca w ciągu 14 dni od podpisania umowy kredytowej ma prawo do odstąpienia od niej bez podawania przyczyny. Wyjątkiem od tej zasady są umowy dotyczące kredytów hipotecznych.

Definicja

Zdolność kredytowa to kwota, jaką będziemy w stanie spłacić bez znacznego uszczerbku dla naszego budżetu domowego, a w związku z tym – suma, jaką maksymalnie możemy od banku pożyczyć.

Przy ocenie zdolności kredytowej brana jest pod uwagę wysokość dochodów oraz liczba osób pozostających na utrzymaniu kredytobiorcy, a także wiek, stan majątkowy i forma zatrudnienia. Bada się również wcześniej zaciągane kredyty i systematyczność ich spłaty.

Zdolność kredytowa zależy głównie od:

- **wysokości uzyskiwanych dochodów** – im są one wyższe, tym większy kredyt można otrzymać;
 - **sposobu uzyskiwania dochodu** – najkorzystniej banki oceniają umowę o pracę na czas nieokreślony; jest ona uważana za najbardziej stabilną dla pracownika, co warunkuje rytmiczną spłatę kredytu;
 - **zakładanego okresu spłaty kredytu** – im jest on dłuższy, tym wyższa jest zdolność kredytowa; to oznacza, że na dłuższy okres można pożyczyć więcej pieniędzy; trzeba jednak pamiętać o tym, że suma odsetek, jakie naliczy bank przy takim samym oprocentowaniu, ale dłuższym okresie spłaty, będzie wyższa;
 - **waluty, w jakiej jest zaciągany kredyt**; warunki zaciągania kredytów w walutach obcych, na przykład we frankach szwajcarskich, są bardziej restrykcyjne, co oznacza, że przy tych samych dochodach można otrzymać wyższą sumę kredytu w złotych; wynika to z możliwości wahań kursów walut obcych; na przykład wzrost kursu franka szwajcarskiego wobec złotych będzie powodował zwiększenie raty kredytu zaciągniętego w tej walucie;
 - **liczby osób pozostających na utrzymaniu kredytobiorcy**; im jest ona większa, a stałe wydatki na bieżące utrzymanie gospodarstwa domowego są wyższe, tym mniejsza zdolność kredytowa;
 - **wysokości oszczędności**; ma to znaczenie zwłaszcza przy zaciąganiu kredytu hipotecznego na zakup mieszkania; bank uwzględni tak zwany wkład własny, czyli to, jaka część kupowanego mieszkania będzie opłacona z pieniędzy kredytobiorcy; im większy jest udział własny, tym wyższa jest zdolność kredytowa.
- Sam kredytobiorca powinien również ocenić swoje możliwości spłaty zaciąganego kredytu. Ważna jest stabilność jego przyszłych dochodów oraz wysokość kwot, które ponosi na codzienne wydatki. Zależą one od wielu czynników, takich jak liczba osób w gospodarstwie domowym, wysokość stałych opłat (czynszu, energii elektrycznej i gazu, paliwa do samochodu itp.), jak również od ogólne-

go standardu życia, jaki prowadzi przyszły kredytobiorca. Warto tak oszacować własną zdolność kredytową, aby wysokość raty kredytu nie obniżała znacząco standardu życia.

Banki i instytucje finansowe na swych stronach internetowych udostępniają specjalne kalkulatory pomocne w obliczaniu zdolności kredytowej. Ułatwia to klientom dokonanie wstępnej oceny tego, na jaką kwotę kredytu ich stać.

Banki oferują swoim klientom również wiele innych usług. Najpowszechniejszą z nich są **karty płatnicze i kredytowe**, które umożliwiają wpłacanie i wypłacanie gotówki z bankomatu lub płacenie za towary. Polega to na obciążeniu konta bankowego właściciela karty sumą wynikającą z transakcji. Jest to bardzo powszechna i wygodna forma dokonywania zakupów lub pobierania gotówki. Przy wyborze karty warto zwrócić uwagę na opłaty związane z jej posiadaniem oraz na dostępność bankomatów, z których można korzystać bez płacenia prowizji za dokonywane transakcje.

Pozabankowe instytucje pożyczkowe to firmy, które udzielają pożyczek osobom fizycznym. Pożyczki te również podlegają ustawie o kredycie konsumenckim, co zobowiązuje te instytucje do informowania klientów o rzeczywistej rocznej stopie procentowej (RRSO), **która może być nawet kilkanaście razy wyższa niż w tradycyjnym banku**. Wiele firm pożyczkowych, chcących pozyskać jak największą liczbę klientów, może w materiałach reklamowych wprowadzać w błąd swoich przyszłych pożyczkobiorców. Dlatego warto bardzo dokładnie zapoznać się z zapisami umowy pożyczkowej oraz sprawdzić daną firmę na listach ostrzeżeń publikowanych na stronach Komisji Nadzoru Finansowego.

Konkurencja na rynku finansowym wymusza podnoszenie jakości usług oferowanych klientom oraz umożliwianie dostępu do nich za pośrednictwem telefonu lub internetu. Zmniejsza to koszty operacji bankowych. Niektóre banki są wyraźnie nastawione na obsługę klientów indywidualnych, inne preferują średnie i duże przedsiębiorstwa. Taka specjalizacja również sprzyja podnoszeniu jakości usług.

Z pozabankowych instytucji pożyczkowych często korzystają osoby mające problem z uzyskaniem kredytu lub pożyczki w banku, który dokładnie sprawdzi zdolność kredytową klienta. Poprzez łatwość zaciągania kolejnej pożyczki na spłatę poprzedniej, bardzo szybko można wpaść w pętlę zadłużenia finansowego kończącą się windykacją komorniczą.

